

N:o 49.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 Maj 1883, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående de Kongl. teatrarne; Gifven Stockholms slott den 1 Maj 1883.

Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 20 Maj 1882 anhållit, att förslag till definitivt ordnande af frågan om de Kongl. teatrarne framtida ställning och verksamhet måtte till innevarande års Riksdag framläggas, vill Kongl. Maj:t under återopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag, härmed föreslå Riksdagen,

att den dramatiska teaterbyggnaden med tomt jemte all till de Kongl. teatrarne hörande materiel, som icke efter teaterdirektionens bepröfvande erfordras för den stora teatern, må efter utgången af nu löpande spelår, den 30 Juni 1883, för statsverkets räkning försäljas, och att köpeskillingen därför må ingå bland statsverkets extra uppbörd;

att förberedande åtgärder må vidtagas i syfte att den stora teaterns fasta egendom och den från försäljning undantagna materielen må från och med den 1 Juli 1884 tillika med rätt att uppbära det nu å rikstatsens sjunde hufvudtitel för teatern uppförda anslag, 60,000 kronor, för visst antal år upplåtas till ett enskildt konsortium, mot skyldighet att uppehålla teaterverksamheten och på de vilkor i öfrigt, som kunna blifva beroende af aftal, som å statens vägnar bör af Kongl. Maj:t och Riksdagen godkännas;

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 1 Saml. 1 Afd. 34 Häft.

samt att under tiden från och med den 1 Juli detta år till och med den 30 Juni 1884 teaterverksamheten må, inskränkt till endast lyriska representationer, å stora teatern fortgå för statens räkning, och för detta ändamål, utöfver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1884 anvisas ett anslag af 40,000 kronor, med rätt för Kongl. Maj:t att, om ytterligare anslag visar sig oundgängligen behöfligt, låta förskjuta nödiga medel dertill, hvilka sedermera må hos Riksdagen till ersättande anmälas.

Vidare föreslår Kongl. Maj:t, med hänvisning till samma statsrådsprotokoll, att till ersättande af dels de förskott, som för de Kongl. teatrarne blifvit af Kongl. Statskontoret redan utbetalda eller om hvilkas utanordnande Kongl. Maj:t meddelat befallning, utgörande tillsammans 143,000 kronor, dels den till 5,668 kronor 92 öre uppgående kostnaden för åtskilliga inom de Kongl. teatrarne till teaterpersonalens och teaterpublikens betryggande mot eldfara utförda arbeten, ett anslag af 148,669 kronor må, likaledes på extra stat för år 1884, af Riksdagen anvisas.

De till detta ärende hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

O. R. Themptander.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 1 Maj
1883.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve *Posse*,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre *Hochschild*,
Statsråden: *Lovén*,
von Steyern,
Friherre *von Otter*,
Hederstierna,
Hammarskjöld,
Richert,
Themptander,
Ryding.

Efter gemensam beredning med Chefen för Ecklesiastikdepartementet af nedanstående ärende anmälde Departementschefen Statsrådet Themptander ånyo Riksdagens underdåniga skrifvelse den 20 Maj 1882 angående de Kongl. teatrarne, samt yttrade derefter:

»Då jag nu anhåller att få underställa Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande den framställning, som kan böra göras till Riksdagen rörande de Kongl. teatrarne, torde jag få i minnet återkalla hurusom, sedan 1881 års Riksdag afslagit den då afgifna nådiga propositionen om ordnande af de Kongl. teatrarne angelägenheter, Eders Kongl. Maj:t den 27 April samma år täcktes meddela det förklarande, att sedan Eders Kongl. Maj:t genom sin hofförvaltning godtgjort samtliga de skulder, hvori teatrarne vid utgången af spelåret den 30 Juni 1881 häftade, de Kongl. teatrarne icke vidare komme att lyda under hofförvaltningen, men att Eders Kongl. Maj:t emellertid åtog sig att, så länge teatrarne verksamhet fortsattes och statsverket dertill bidroge med då utgående årsanslag af 60,000 kronor, till de Kongl. teatrarne, för framgent begagnande af de platser å de samma, hvilka då för Eders Kongl. Maj:ts räkning disponerades, utgifva årligen 67,385 kronor, hvilken summa, hvaraf 60,000 kronor voro afsedda för stora teatern och 7,385 kronor för dramatiska teatern, komme att minskas med motsvarande belopp, i

händelse endera af teatrarne upphörde med sin verksamhet; och uppstälde Eders Kongl. Maj:t för detta sitt bidrag ytterligare det vilkor, att de förbindelser, hvilka den dittills varande teaterstyrelsen iklädt sig i fråga om lifstidsengagement för fyra af de vid de Kongl. teatrarne anstälde artister, måtte af statsverket fullgöras så länge den Kongl. teaterns verksamhet fortfore, hvaremot Eders Kongl. Maj:t åtog sig att sedermera ansvara för uppfyllandet af berörda förbindelser.

Provisoriskt förordnades i sammanhang härmed, att de Kongl. teaternes verksamhet skulle, under det med den 1 Juli 1881 inträdande spelåret, fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan som dittills och att teatrarne skulle tillvidare lyda under Finansdepartementet.

Genom Eders Kongl. Maj:ts berörda förklarande hade frågan om de Kongl. teatrarne bragts i det skick att dessas framtida ställning måste blifva beroende af det beslut, Riksdagen kunde komma att i sådant hänseende meddela. Då emellertid under loppet af påföljande höst en våldelig inträffade å Stora teatern, som förstörde en betydande del af teatermaterielen och för någon tid afbröt den stora teaterns verksamhet, hvaraf svårighet vållades att åstadkomma en tillförlitlig utredning rörande beloppet af det statsbidrag, som kunde erfordras för uppehållande af teaternes verksamhet, och fråga dessutom blifvit bragt å bane om vidtagande af åtskilliga förändringar inom teatrarne till förebyggande af eldsvådor och dermed förbundna olyckshändelser, ansåg Eders Kongl. Maj:t hinder möta att för sistlidet års Riksdag framlägga förslag om definitivt ordnande af de Kongl. teaternes angelägenheter och begärde derföre Riksdagens medgifvande att teaternes verksamhet måtte, jemväl efter utgången af det den 30 Juni 1882 tilländagående spelåret och intill dess, efter slutligt afgörande af frågan om teaternes framtida ställning, tillämpning deraf kunde komma att inträda, få fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan som dittills, med rätt för Eders Kongl. Maj:t att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta de utöfver det ordinarie statsanslaget erforderliga belopp.

Denna nådiga proposition blef af Riksdagen, enligt dess nu föredragna skrifvelse af den 20 Maj 1882, på det sätt bifallen, att Riksdagen, som förklarade sig icke vilja då yttra sig rörande den plan, enligt hvilken de Kongl. teaternes verksamhet borde tillvidare fortgå, men anhöll det Eders Kongl. Maj:t täcktes för innevarande års Riksdag framlägga förslag till definitivt ordnande af frågan om teaternes framtida ställning och verksamhet, lemnade sitt medgifvande dertill att på statsverkets bekostnad finge af tillgängliga medel, intill ett belopp af 40,000 kronor, förskjutas de utgifter för teaternes förvaltning under

nu pågående spelår, hvartill det ordinarie teateranslaget och teatrarnes öfriga inkomster möjligen icke komme att lemna tillgång.

Vid det tillfälle, den 27 April 1881, då de nu gällande provisoriska anordningarne för de Kongl. teatrarnes förvaltning vidtogos, tillät jag mig framhålla, att en sådan förvaltnings handhafvande omedelbart för statens räkning måste blifva förenadt med betydande svårigheter, och att derföre det förslag, som af Eders Kongl. Maj:t afgafs till 1881 års riksdag om teaterns upplåtande till enskilde mot statsunderstöd, dämera, sedan teatrarne blifvit skilda från hofförvaltningen, med än större skäl borde komma under öfvervägande. Då emellertid detta förslag inom Riksdagen möttes af gensagor från åtskilliga håll, der man liffigt påyrkade teatrarnes bibehållande såsom statsinstitution, har jag ansett mig böra åstadkomma en utredning rörande de ekonomiska resultat, som äro att förvänta, derest antingen de båda Kongl. teatrarne eller endast den stora teatern skulle fortfarande bibehållas och drifvas för statens omedelbara räkning.

Till en sådan utredning hör i första rummet att lemna en redogörelse för det ekonomiska resultatet af teatrarnes verksamhet under det senast förflutna och nu löpande spelår, så vidt detta resultat nu är känt eller kan beräknas. För spelåret från och med den 1 Juli 1881 till samma tid 1882 hafva, enligt hvad teatrarnes afslutade räkenskaper för samma tid utvisa, teatrarnes inkomster — deruti inräknadt det belopp af 51,822 kronor 50 öre, sistlidet års Riksdag anslag till ersättande af teatermateriel, som vid eldsvådan under hösten 1881 gått förlorad — understigit utgifterna med 127,113 kronor 20 öre. Till betäckande af denna brist samt för bestridande af utgifterna under innevarande spelår, derunder inkomsterna jemväl visat sig otillräckliga, har Eders Kongl. Maj:t vid särskilda tillfällen under nästlidet års höst och detta år nödgats förskottsvis å Statskontoret anvisa och ställa till teaterdirektionens förfogande ett belopp af tillsammans 143,000 kronor; och är, enligt en af teaterdirektionen uppgjord, mig tillstald kalkyl, under återstående delen af detta spelår en ytterligare brist att förvänta af omkring 77,000 kronor, så att alltså vid detta spelårs slut hela underbalansen för de två spelåren skulle komma att utgöra omkring 220,000 kronor. Härvid bör dock uppmärksammas, att detta ogynnsamma resultat till en del varit föranlett af den oförmälda eldsolyckan, som för några veckor afbröt den stora teaterns verksamhet, så att påräknade recettinkomster uteblefvo, och derjemte förstörde materiel till värde af 139,600 kronor, derför ersättning hittills icke blifvit hos Riksdagen begärd med högre belopp än det ofvan nämnda å 51,822 kronor 50 öre.

För åstadkommande af den utredning, som i nyss antydt hänseende syntts mig böra åvägbringas, har jag vidare anmodat direktionen öfver de Kongl. teatrarne att inkomma med förslag till stat för teaterförvaltningen, uppgjordt under förutsättning att, efter försäljning af dramatiska teatern, båda teatrarnes personal sammanfördes för att spela endast å den stora teatern, samt med iakttagande i öfrigt att personalens antal inskränktes så långt ske kunde utan men för teaterns verksamhet, äfvensom att teaterns utgifter så väl till personalens aflöning som eljest blefve så begränsade som möjligt; och har direktionen i anledning häraf den 11 Januari detta år afgifvit underdånigt utlåtande.»

Sedan Departementschefen härefter föredragit teaterdirektionens berörda, vid detta protokoll bilagda utlåtande, yttrade Departementschefen vidare:

»Såsom Eders Kongl. Maj:t behagade finna af det nu anmälda utlåtandet, skulle, enligt direktionens antagande, genom de båda scenernas sammanslagning icke kunna vinnas större minskning i utgifter än till belopp af 16,410 kronor, under det att å andra sidan hyres-, abonnements- och recettinkomster skulle nedgå med tillsammans 109,885 kronor, samt för belysning m. m. ökade utgifter tillkomma, så att på det hela, enligt direktionens beräkning, en minskning i inkomster och tillökning i utgifter, utöfver besparingar, skulle uppstå för år räknadt af omkring 110,000 kronor; hvartill ytterligare blefve att lägga utgifter för en gång dels för uppförande af ett nytt dekorationsmagasin med 30,000 kronor, dels för vissa andra uppgifna ändamål, hvarför kostnaden dock ej blifvit af teaterdirektionen närmare angifven.

Åberopande de stora kostnader, hvilka skulle föranledas af de båda scenernas sammanslagning, har teaterdirektionen, som äfven ur estetisk synpunkt afstyrkt en dylik åtgärd, hemställt, att teatrarnes verksamhet måtte få fortgå i enahanda ordning som för närvarande, för hvilket ändamål direktionen ansett erforderligt, att teatrarne, utöfver nu utgående anslag, bereddes ett kreditiv å 80,000 kronor. Beloppet af det sålunda såsom behöfligt ansedda kreditivet synes temligen nära öfverensstämma med beloppet af den årliga brist teatrarnes verksamhet, enligt min nyss lemnade redogörelse, under nuvarande förhållanden lemnat, för så vidt det nemligen får antagas, att den vid eldsvådan förstörda materiel, som icke blifvit med särskildt anvisade statsmedel ersatt, blifvit i det hufvudsakliga återanskaffad, och att således kostnaden härför ingått i den förut af mig angifna, befintliga bristen. Till huru stor del den genom eldsvådan uppkomna skadan medverkat till den

nuvarande bristen, låter sig emellertid icke nu på siffran utredas, då räkenskaperna för detta spelår ännu icke äro afslutade, men efter granskning af förra spelårets räkenskaper har jag funnit, att den af eldsvådan oberoende bristen uppgick till ungefär 80,000 kronor.

Förslag till stat har slutligen äfven blifvit, på min anmodan, af teaterdirektionen uppgjort, under förutsättning att, i sammanhang med den dramatiska teaterns försäljning, den dramatiska scenen skulle indragas och endast en lyrisk scen bibehållas; och har för sådan händelse direktionen beräknat jemnvigt mellan inkomster och utgifter kunna uppnås genom en höjning i nu utgående statsanslag med 33,200 kronor.

Jag bör i detta sammanhang icke underlåta att erinra om en del utgifter af mera tillfällig beskaffenhet, hvilka förestå för de Kongl. teatrarne och för hvilka särskilda medel erfordras. I det statsrådsprotokoll, som åtföljde den till sistlidet års riksdag afgifna propositionen angående de Kongl. teatrarne, tillkännagafs, att, sedan åtskilliga under de senare åren inträffade eldsolyckor i teaterbyggnader rigtat uppmärksamheten på det angelägna deri att teaterlokaler anordnades på ett mera betryggande sätt, en af Öfverståthållarembetet tillsatt komité utarbetat förslag rörande åtgärder mot eldfara vid representationer å hufvudstadens teatrar i allmänhet och dervid äfven föreslagit åtskilliga förändringar inom de Kongl. teatrarne. Detta förslag har sedermera varit föremål för pröfning af Öfverståthållarembetet, som dervid ansett sig tills vidare icke böra påfordra vidtagandet af vissa föreslagna, med betydligare kostnader förenade anordningar, såsom anbringande af jernridåer mellan teatrarne scener och salonger m. m., men dels genom utfärdade allmänna ordningsföreskrifter för hufvudstadens samtliga teatrar, dels genom särskildt beslut rörande de Kongl. teatrarne förordnat om skyndsamt utförande af vissa, för publikens och teaterpersonalens betryggande vid inträffande eldsolycka afsedda åtgärder inom sistnämnda teatrar. Af de sålunda anbefalda åtgärderna hafva en del redan blifvit verkställda, hvarför kostnaden enligt ingångna, ännu ej betalda räkningar uppgått till 5,668 kronor 92 öre, men återstå till utförande arbeten för en beräknad kostnad af 18,090 kronor deraf belöpande på stora teatern 8,775 kronor och på den dramatiska 9,315 kronor; och har Öfverintendentsembetet i afgifvet utlåtande hemställt, att för bestridande af nämnda kostnader, tillsammans 23,758 kronor 92 öre, särskilda medel desto hellre måtte beredas, som de ifrågasvarande arbetena icke vore att hänföra till vanliga underhållsåtgärder, och det till Öfverintendentsembetets förfogande ställda anslaget till byggnader och reparationer å kronans hus i Stockholm och landsorten redan

blifvit hårdt anlitadt för de Kongl. teatrarne, hvilka under åren 1872—1882 kräft underhållsarbeten för en sammanlagd kostnad af 165,332 kronor 36 öre.

Vidare har af direktionen öfver de Kongl. teatrarne blifvit hos mig anmaldt, att genom ett af Stockholms Poliskammare den 5 dennes meddeladt beslut, förbud utfärdats för begagnande efter innevarande spelårs utgång af kalkljus inom de Kongl. teatrarne, samt att, derest detta beslut, mot hvilket direktionen hade för afsigt att anföra besvär, blefve i nåder faststaldt, kalkljusen måste ersättas medelst elektrisk belysning, för anbringande hvaraf ett anslagsbelopp för en gång af omkring 8,000 kronor blefve erforderligt.

Af hvad jag nu meddelat torde framgå, att ett fortsatt bedrifvande för statens räkning af verksamheten vid båda eller endera af de Kongl. teatrarne måste, hvilka anordningar än derfor vidtagas, kräfva ytterligare tillskott utöfver det nuvarande teateranslaget. Beloppet af det tillskott, som för det ena eller andra förutsatta fallet är erforderligt, synes mig dock temligen vanskligt att på förhand angifva; ty om äfven vid en verksamhet af ifrågavarande beskaffenhet utgifterna kunna med någon grad af visshet förut uppgifvas, blir det ekonomiska resultatet dock ytterst beroende af recettinkomsten, och i afseende å denna bör det icke förbises, att direktionens beräkningar äro grundade på de under de båda senaste åren rådande förhållandena, då recettinkomsterna i allmänhet varit synnerligen tillfredsställande, men att en försämring af konjunkturerna inom landet städse visat sig leda till minskning i tilloppet af teaterbesökande, hvaraf följden måste blifva ett, om än tillfälligt, sjunkande af recettinkomsterna under de i stat beräknade beloppen. För att teaterverksamheten, bedrifven för statens räkning, skulle obehindradt kunna fortgå, vore derfore, efter min uppfattning, oeftergifligt, att det anslag, som för ändamålet beviljades, erhöles formen af förslagsanslag, eller ock att Eders Kongl. Maj:t berättigades att, derest tillskott utöfver det fasta anslaget blefve behöfligt, förskottsvis anordna hvad som kunde erfordras.

Till de svårigheter ur finansiell synpunkt, som sålunda möta för teaterns bibehållande såsom statsinstitution, komma, såsom det vill synas mig, äfven olägenheter från konstitutionell synpunkt. Det kan nemligen, efter mitt förmenande, ingalunda anses lämpligt, att på Statsrådet lägges ansvaret för en förvaltning af denna beskaffenhet, som hvarken den närmast ansvarige departementschefen eller Statsrådets öfriga ledamöter torde kunna följa med den noggranna uppmärksamhet, som skulle erfordras för att behörigen öfvervaka, att förvaltningen så i sedligt och

estetiskt, som ekonomiskt hänseende fylde sin uppgift. Det ligger i naturen af en teaterförvaltning att den icke kan på samma sätt som andra statsförvaltningar regelbindas i sin verksamhet genom instruktioner och fastställda detaljerade stater. Man måste lemna en teaterdirektion friare händer; den ensam kan därför bära ansvaret för teaterförvaltningen. Men att då låta det konstitutionella ansvaret därför drabba andra, förefaller mig synnerligen oegentligt, och denna oegentlighet blir än större, om, såsom kunde ifrågasättas på grund af teaterns egenskap att vara en konstanstalt, teatern skulle ställas under Ecklesiastikdepartementet, hvars chef dock redan är öfverhopad af mångfaldiga, sins emellan vidt skiljaktiga embetsbestyr.

Jag vågar således vidhålla min redan förut uttalade åsigt, att, i den ställning teaterfrågan numera kommit, den enda utväg för dess framtida lösning, som kan utan större olägenheter af ekonomisk och annan art försökas, är att med understöd af statsmedel öfverlåta teaterverksamhetens bedrifvande åt den enskilda företagsamheten. Dock har jag tänkt mig, att en dylik upplåtelse borde erhålla en något olika form emot hvad som ifrågasattes i den nådiga propositionen till 1881 års Riksdag.

Den hufvudsakliga invändning, som vid den nämnda propositionens behandling inom Riksdagen framställdes emot teaterns upplåtande till enskilda, var, att i sådant fall tillräckliga garantier komme att saknas för att teatern skulle bibehålla sig på den höga ståndpunkt i estetiskt och moraliskt hänseende, som en af staten understödd konstanstalt bör intaga. Nu, likasom då, håller jag visserligen för min del före, att genom uppställandet af lämpliga vilkor för teaterns begagnande och särskildt genom förbehåll för Eders Kongl. Maj:t att genom särskildt utsedd person utöfva kontroll öfver de teaterstycken, som ifrågakomma till uppförande, skulle kunna tillfyllest blifva sörjdt därför, att teatern fortfarande komme att fylla sin uppgift att bildande och förädlande inverka på allmänheten. För detta antagande hemtar jag äfven stöd från förhållandet i främmande länder; så vidt jag kunnat inhemta, är det nemligen endast i Köpenhamn, som den med statsmedel understödda teatern drifves omedelbart för statens räkning, hvaremot de teatrar i Europas öfriga förnämsta städer, hvilka icke sortera direkt under landets hofförvaltning, i allmänhet äro upplåtna åt enskilda, utan att det med fog läres kunna påstås, att dessa teatrar fylla sin uppgift på ett mindre tillfredsställande sätt. Teaterdirektionen har väl ansett exemplet från Paris, der entreprenad af nationalteatrar kan ega rum, utan att några menliga följder deraf försports, icke vara tillämpligt på

grund af de vidt skilda förhållanden, som förefinnas mellan Paris och vår hufvudstad. Men entreprenadsystemet i detta fall begagnas icke endast i Paris; teatrarne i Haag, Amsterdam, Brüssel, Lissabon med flere städer, hvilka kunna närmare jämföras med Stockholm, tillämpa samma system enligt hvad teaterkomitén i sitt betänkande uppgifver, hvarvid det naturligtvis ej är vid detta systems bedömande af någon betydelse, huruvida teatern tillhör staten eller såsom i Haag, Amsterdam och Brüssel, staden. Den motvilja mot systemet, som här i landet yppat sig, torde dock företrädesvis bero af den obenägenhet, med hvilken man möter hvarje förändring i bestående förhållanden, men dervid förbiser man efter min tanke, att, sedan de Kongl. teatrarne numera sedan två år tillbaka äro en statsinstitution, denna förändring i deras ställning nödvändiggör nya former för teaterverksamhetens handhavande.

Om emellertid, oaktadt de inskränkande vilkor i afseende å den sceniska verksamhetens bedrivande, hvarmed en upplåtelse af teatern bör och kan omgärdas, betänkligheter kunna hysas mot en sådan upplåtelse till en enskild person, synes det mig, att dessa betänkligheter borde, åtminstone i det väsentliga, kunna undanrödjas, om teatern lemnades i händerna på ett konsortium af personer med känd, allvarlig nitälskan för den sceniska konsten. Intresset för denna konst är i vårt land och särskildt i landets hufvudstad så lifligt, att jag vågar antaga, att, särdeles om upplåtelsen af teatern kunde förbindas med förmåner, som gjorde den ekonomiska risken mindre, någon svårighet icke skulle möta att få teatern öfvertagen af ett konsortium, hvari deltagarnes personer i och för sig utgjorde en fullt tillförlitlig borgen för teaterns värdiga handhavande.

Under förutsättning att den dramatiska teatern, som till följd af byggnadssätt och inredning är för sitt ändamål ganska olämplig, bör säljas, samt att följaktligen, i öfverensstämmelse med det förslag, som afgafs till 1881 års Riksdag, endast den stora teatern skulle ifrågakomma för en upplåtelse af nu ifrågavarande slag, har jag föreställt mig, att för det konsortium, som kunde finnas benäget att öfvertaga teatern, förmåner af afsevärd beskaffenhet skulle kunna beredas derigenom, att upplåtelsen af teatern med tillhörande tomt och till teatern anslagna inkomster utsträcktes till en längre följd af år, exempelvis femtio, och att konsortiet berättigades disponera den för närvarande obebyggda delen af teaterns tomt för uppförande af en ny teaterbyggnad eller för en tillbyggnad af det gamla teaterhuset. Om den nya byggnaden, hvilken vid upplåtelse tidens utgång borde utan lösen hemfalla till statsverket, inreddes så att den kunde delvis användas för

andra ändamål än teaterverksamhet, vågar jag antaga, att den afkomst, konsortiet kunde deraf upphemta, skulle, i förening med den ökade recettinkomst, som borde kunna påräknas inom den nya rymligare teatern, jemte de af Eders Kongl. Maj:t och statsverket teatern anslagna understöd, sätta teaterns innehafvare i stånd att bestrida driftkostnaderna för teatern jemte ränta och amortering på byggnadskostnaden samt möjligen derutöfver bereda sig någon vinst. En väsentlig orsak till det mindre gynsamma ekonomiska resultatet af de Kongl. teatrarne verksamhet är obestriddligen att söka i det stora teaterhusets mindre tidsenliga beskaffenhet, som verkar fördyrande på den dagliga driftkostnaden och ej lemna utrymme för en tillräckligt stor publik. En ny teaterbyggnad måste därför vara ett önskningsmål; och ett försök att åstadkomma en sådan utan någon särskild uppoffring från statsverkets sida på nu antydda eller annat sätt synes mig icke böra försummas. Ett bestämdt förslag om rätt att förfoga öfver teaterns tomt för sådant ändamål anser jag mig dock för närvarande så mycket mera förhindrad att framställa, som, efter hvad jag har mig bekant, inom Riksdagen fråga blifvit väckt och nu är under behandling om teateromtens användning för andra statsändamål. Äfven derigenom att staten disponerar den synnerligen värderika tomten för andra offentliga institutioner kan ersättningen för tomten blifva ett betydande bidrag till ny en teaterbyggnad.

Uppenbart torde emellertid vara, att en uppgörelse om teaterns upplåtande åt ett konsortium icke kan bringas till stånd till utgången af nu löpande spelår, utan att längre rådrom för sakens förberedande erfordras. Icke heller kan det vara lämpligt att nu på förhand fastställa vilkoren för en dylik upplåtelse, utan torde en underhandling derom böra först ega rum med det konsortium, som kan blifva bildadt för teaterns handhavande, hvarefter vilkoren sedermera torde få blifva föremål för Eders Kongl. Maj:ts och Riksdagens pröfning.

Under förutsättning, att Eders Kongl. Maj:t behagar gilla hvad jag nu yttrat, skulle Riksdagens medgifvande nu endast äskas dertill, att förberedande åtgärder finge vidtagas för öfverlåtande från och med den 1 Juli 1884 af Kongl. stora teatern åt ett konsortium af enskilde under vilkor, hvilkas fastställande skulle hänskjutas till Riksdagens pröfning.

På det att, intill dess teaterns angelägenheter må kunna genom en dylik upplåtelse blifva definitivt ordnade, statens utgifter för ändamålet må i möjligaste mån inskränkas, synes det mig, att, sedan den dramatiska teatern blifvit försäld, hvilket lär kunna ske omedelbart

vid nu löpande spelårs utgång, den dramatiska scenen, i betraktande så väl af de stora kostnader, som enligt teaterdirektionens åsigt skulle blifva en följd af båda scenernas sammanförande å stora teatern, som ock af de svårigheter i öfrigt, direktionen ansett vara dermed förbundna, bör genast indragas, och under nästa spelår å den stora teatern gifvas endast lyriska representationer. Äfven för en sålunda inskränkt teaterverksamhet lärer dock, på sätt teaterdirektionens förut af mig meddelade beräkningar utvisa, det nuvarande teateranslaget icke kunna antagas blifva tillräckligt, utan derutöfver ett anslag på extra stat få af Riksdagen äskas, hvilket jag icke tilltror mig att föreslå till lägre belopp än 40,000 kronor. Med stöd af hvad jag redan yttrat, anser jag det dock vara omöjligt att garantera ett dylikt anslags tillräcklighet, utan lärer Eders Kongl. Maj:t böra förbehålla sig att af tillgängliga medel få förskjuta hvad som kan ytterligare erfordras och sedermera anmäla detsamma till ersättande hos Riksdagen.

Slutligen tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derå, att så väl den dramatiska teaterns försäljning och den dramatiska teaterverksamhetens inställande som ännu mera den stora teaterns upplåtande till ett enskildt konsortium kunna påkalla ett visst understöd åt personer, hvilka under en lång tjenstetid offrat sina krafter i teaterns tjänst, men efter omnämnda förändring icke kunna påräkna att erhålla ny anställning. Denna sak har jag ansett mig böra i detta sammanhang redan nu antyda, ehuru det behof, som i detta afseende kan komma att förefinnas, icke för närvarande låter sig bestämmas och frågan derför icke kan nu blifva föremål för någon egentlig pröfning.

Åberopande hvad jag nu anfört, får jag underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t behagade i nådig proposition till innevarande års Riksdag föreslå,

att den dramatiska teaterbyggnaden med tomt jemte all den teatrarna tillhörande materiel, som icke efter teaterdirektionens bepröfvande erfordras för den stora teatern, må efter utgången af nu löpande spelår för statsverkets räkning försäljas;

att förberedande åtgärder må vidtagas i syfte att den stora teaterns fasta egendom och den från försäljning undantagna materielen må från och med den 1 Juli 1884, tillika med rätt att uppbära det nu å riksstatens sjunde hufvudtitel för teatern uppförda anslag, 60,000 kronor, för visst antal år upplåtas till ett enskildt konsortium mot skyldighet att uppehålla teaterverksamheten och på de vilkor i öfrigt, som kunna blifva beroende af aftal, som å statens vägnar bör af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen godkännas;

samt att under tiden från och med den 1 Juli detta år till och med den 30 Juni 1884 teaterverksamheten må, inskränkt till endast lyriska representationer, å stora teatern fortgå för statens räkning och för detta ändamål, utöfver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1884 anvisas ett anslag af 40,000 kronor, med rätt för Eders Kongl. Maj:t att, om ytterligare anslag visar sig oundgängligen behöfligt, låta förskjuta nödiga medel dertill, hvilka sedermera må hos Riksdagen till ersättande anmälans.

Slutligen torde hos Riksdagen få till ersättande anmälans dels de förskott, som för de Kongl. teatrarne blifvit af Statskontoret redan utbetalda eller om hvilkas utanordnande Eders Kongl. Maj:t meddelat nådig befallning, utgörande tillsammans 143,000 kronor, dels ock den till 5,668 kronor 92 öre uppgående nyss omförmälda kostnaden för åtskilliga redan utförda arbeten till teaterpersonalens och teaterpublikens betryggande mot eldfara; lärande det sammanlagda ersättningsbeloppet böra med uteslutande af öretal upptagas till 148,669 kronor.

Deremot torde köpeskillingen för den dramatiska teatern och den materiel, som kan försäljas, få ingå bland statsverkets extra uppbörd. De nya anslag, om hvilkas uppförande i budgeten för år 1884 jag nu gjort framställning, belöpa sig tillhopa till 188,669 kronor, men kunna antagas komma att mer än väl motsvaras af den förhöjning å inkomstsidan under extra uppbörd, som blir en följd af nyssnämnda försäljning; varande det nemligen af Öfverintendentsembetet beräknadt, att dramatiska teaterns fasta egendom bör betinga en köpeskillning af 290,000 kronor, om den försäljes utan alla förbehåll rörande egendomens framtida användning.

Hvad åter angår den brist i teatrarnes kassa, som torde komma att uppstå under återstoden af detta spelår, och hvilken nu ej kan till siffran bestämmas, äfvensom kostnaden för de ytterligare arbeten, som inom stora teatern kunna blifva erforderliga för minskande af vådan vid eldsfara, lärer det ej kunna ifrågakomma att förrän vid nästa Riksdag begära medel till betäckande af berörda brist och kostnader.»

Statsrådet Ryding yttrade:

»Uti de delar af det föredragna förslaget, som röra den Kongl. teaterns öfverlemnande till ett bolag, garanteradt att för upprätthållandet af teaterns verksamhet årligen uppbära 60,000 kronor från statsverket, kan jag icke instämma.

Vådan för den nationella konsten af ett dylikt tillvägagående synes mig vara uppenbar och mig veterligen är icke heller tillståndet af

svenska statens finanser sådant, att icke staten bör kunna upprätthålla en nationalteater. Helst skulle jag sett, om så väl den så kallade »Kongl. teatern» med sin lyriska scen som äfven den »Dramatiska teatern» kunnat fortleva såsom hittills, men den stora skuldsättning, dessa teatrar under de senare åren ådragit sig, berättigar för visso till vidtagandet af hejdande mått och steg; dock synas mig dessa kunna nu för tillfället stanna vid dels förslaget om den så kallade Dramatiska teaterns försäljning, för att med försäljningssumman betäcka de åsamkade skulderna, samt dels äskandet hos Riksdagen af ett något förhöjdt anslag till Kongl. teatern, för att såmedelst sätta densamma i tillfälle att värdigt kunna upprätthålla sin verksamhet såsom statsinstitution. Man hade sedan haft tillfälle inhemta erfarenhet, huruvida icke teatern, på detta sätt ordnad och tillgodosedd, skulle kommit att »bära sig».

Att uti en tid, då allt större och större fordringar ställas på den sceniska utstyrseln, minska anslaget till en dylik institution, såsom skedde med den Kongl. teaterns anslag år 1868, då statsanslaget sänktes från 75,000 till 60,000 kronor, synes mig origtigt och ledande just till den skuldsättning, de Kongl. teatrarne nu ådragit sig, och enda sättet att godtgöra ett dylikt begänget felsteg är att åter höja årsanslaget ej allenast till hvad det var redan 1858, således för 25 år sedan, utan till en något högre siffra.

På så sätt doterad, med lyriska och dramatiska scenerna sammanslagna, samt med en kontrollerad ledning af den ekonomiska förvaltningen, synes mig Gustaf III:s skapelse, fortfarande omhägnad af Konung och Riksdag, ännu kunna fortleva såsom statsinstitution samt gå en lugnare och en vacker framtid till mötes.»

Statsrådets öfriga ledamöter instämde i hvad föredragande Departementschefen hemställt; och behagade Hans Maj:t Konungen, med bifall till Departementschefens, af Statsrådets fleste ledamöter sålunda biträdda hemställan, förordna, att proposition i ämnet af den lydelse bilagan till detta protokoll utvisar skulle till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo
Axel Ädelgren.

Direktionens öfver de Kongl. teatrarne underdåniga betänkande
rörande teatrarne framtida verksamhet.

Till Konungen.

Då för afgifvande till näst sammanträdande riksdag af Nådig proposition angående de Kongl. teatrarne erfordrades utredning angående beloppet af det statsanslag, som för teaterverksamheten, derest den skulle för statens räkning fortfarande bedrivas, kunde vara behöfligt, har Statsrådet och Chefen för Kongl. Finans Departementet, i skrifvelse den 20 nästlidne September, anmodat Direktionen öfver de Kongl. teatrarne att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med dylik utredning, hvarvid Direktionen borde upprätta förslag till fullständig utgiftsstat för teatern, dock under iakttagande dels att de nuvarande båda teatrarne personal sammanfördes för att

spela endast på Stora teatern, dels att personalens antal inskränktes så långt ske kunde utan mehn för teaterns verksamhet, dels ock att teaterns utgifter såväl till personalens aflöning som i öfrigt blefve så begränsade som möjligt.

Med anledning häraf anser sig Direktionen öfver de Kongl. teatrarne böra afgifva följande underdåniga utlåtande:

Endast några få år efter Kongl. Stora teaterns tillkomst insåg man nödvändigheten af att åt det mindre skådespelet, komedien och lustspelet, bereda en särskild scen med trängre ram samt en i förhållande dertill konstruerad salong och att begagna Stora teatern uteslutande för operor, balletter samt sådana tragedier och skådespel, hvilka kräfde större utrymme och vidlyftigare anordningar. Så skedde ock; i följd hvaraf den Kongl. teaterinstitutionens verksamhet kunde fortgå med tillgodoseende af alla de olika sceniska konstarternas rättvisa fordringar ända till år 1825, då den dåvarande "Dramatiska teatern" nedbrann och en sammanslagning af båda scenerna af nödtvång framkallades. Om detta nödtvungna förhållande icke helt och hållet förmådde beröfva framställningen af komedien och lustspelet den otvungenhet i dialogen och den snabbhet i replikbehandlingen, som äro deras livsvillkor, hvilade dock deröfver, trots de allmänt erkända förmågor, den Kongl. teaterinstitutionen den tiden räknade, ett visst något, från hvilket nämnde konstarter likasom befriades, då den nuvarande Dramatiska teatern år 1863 med institutionen införlivades. Komedien kom åter till sin rätt; det minskade afståndet emellan publik och skådespelare satte den förra i tillfälle att äfven från den mest aflägsna vrå af salongen följa den minsta vexling i den uppträdandes ansigtsspel och utan ansträngning uppfånga den obetydligaste hviskning i dialogen, på samma gång det beredde skådespelaren tillfälle att utan öfverflödigt anlitande af fysiska resurser låta de, så att säga, andliga komma till fullare rätt. På grund häraf kunde också den för komedien så nödvändiga ensemblen blifva en verklighet, enär hvarje medspelande tvangs af omständigheternas oemotståndliga magt att lämpa sitt tal, sitt mine- och åtbördspel efter det inskränkta utrymmet, der hvarje öfverdrift så i ena som i andra hänseendet skulle alltför bjert falla i ögonen och, sålunda med större lätthet kontrollerad, snart blifva bannlyst, hvilket ovilkorligen måste medföra den sanning och natur i framställningen, som äro skådespelarekonstens första och sista uppgift. Noga måste iakttagas vigten för ett yngre skådespelareslägte att uppväxa och dansa under inflytande af dessa till ett måttfullt anlitande af befintliga resurser manande förhållanden, och likaså förtjenar bemärkas hvilken uppfostrande verkan på uppgifter inom tragedien och skådespelet det inom en mindre ram förvärfvade naturliga framställningssättet måste utöfva; ty det är en i alla länders skådespelareverld antagen grundsats, att skådespelaren snarare uppfostras genom komedien till tragedien, än tvärtom.

Alla ofvan antydda, för den dramatiska konstens utveckling och bestånd så viktiga fördelar, tillkämpade och vunna under tjugu år, skulle tvifvelsutan till väsendtlig del gå förlorade, om den Dramatiska teatern frånskildes den Kongl. teaterinstitu-

tionen, och alla de sceniska konstarterna för sin verksamhet hänvisades till Stora teatern.

Huru förmånliga i akustiskt hänseende den Stora teaterns scen och salong äro, derom finnes icke mera än en mening, denna dock gällande musik-prestationer. Fullt lika gynnsamt ställer sig icke förhållandet för tragedien och det stora skådespelet, hvori man likväl måste finna sig, då för dessa konstarter den stora scenen för närvarande är den enda värdiga och tillräckliga lokal. Den bredd i talet, understödd af ett kraftigare åtbörds spel, som betingas af nämnda konstarter, göra de akustiska olägenheterna mindre märkbara, under det att de skulle på det menligaste inverka på framställningen af i synnerhet komedien och lustspelet. Publiken, hvars varma intresse för den dramatiska teatern bibehållits oförminskadt, och som under de snart förflutna tjugu åren vant sig vid den lilla scenen med den derstädes bofasta lediga och snabbt flytande dialogen och det raskare framställningssättet, skulle icke tillfredsställas af det mindre och lättare skådespelet, framställt inom en lokal, som för denna konstart varit främmande under en lång följd af år; intresset skulle svalna; påpassliga konkurrenser icke underlåta att deraf begagna sig; en minskning i den Kongl. teaterns recettinkomster icke undgå att visa sig; och efter all sannolikhet inom en icke långt aflägsen framtid röster å nyo höja sig för att i det mindre skådespelets och komediens intresse uttala behovet af en för dessa konstarter lämpligare lokal.

Man har trott sig kunna afhjelpa de å Stora teatern öfverklagade akustiska olägenheterna vid återgifvande af mindre skådespel, komedier och lustspel genom inskränkande af skådespetets ram och anbringande af täckta rum eller "scenes fermées"; men om dessa äfven mäga utgöra ett memento för skådespelaren att hålla sig inom måttfullhetens gränser, så förmå de dock icke att minska det stora, och för komedien alltför stora, afståndet emellan publik och skådespelare.

Om emot hvad nu blifvit anfördt skulle invändas, att under tiden emellan åren 1825 och 1863 den lyriska och dramatiska personalen kunnat arbeta på samma scen och att på sådan grund ett enahanda samarbete äfven nu skulle kunna beredas, så torde Direktionen få fästa uppmärksamheten derpå, att sedan den tiden förhållandena så väsendtligt förändrats, att hvad som då, ehuru med olägenhet, kunnat låta sig göra, numera är med vida större svårigheter förknippadt och säkerligen skulle medföra ett skadligt åsidosättande af den ena eller andra konstafdelningens ändamålsenliga verksamhet och utveckling. Allmänhetens smak för den stora operan var förr icke så utbildad som nu. Därföre kräde operans repertoire ingen synnerlig omvexling, de lyriska representationernas antal var icke stort och de sceniska anordningarne jämförelsevis mindre omfattande. Dessa omständigheter medförde den naturliga följd, att sjelfva scenområdet kunde vara tillgängligt för nödiga repetitioner icke allenast för den lyriska utan ock för den dramatiska personalen, och ett samarbete dem emellan förthy möjligt att åstadkomma. För närvarande deremot, då för motsvarande af den musikålskande allmänhetens anspråk en stor omvexling af opera-

repertoiren är nödvändig, så att stundom ända till fyra olika operor i veckan uppföras med de vidlyftiga dekorativa anordningar, som nutidens smak och kompositionernas beskaffenhet betinga, är det ofta med stor svårighet förenadt att utfinna tillräcklig och passande tid för erforderlig öfning och nödiga repetitioner på sjelfva scenen till följd deraf, att densamma område i så vidsträckt mån tages i anspråk för omflyttning och uppsättning af dekorationer. Detta arbete är så omfattande och kräfver så mycken tid, att under den hittills tillryggalagda delen af detta spelår, det blott undantagsvis låtit sig göra att å Stora teatern uppföra skådespel, emedan operans öfningar och machineriets arbeten dertill icke lemnat erforderlig tid. Detta anmärkningsvärda förhållande torde behöfva något närmare förklaras. Det är nogsamnt bekant, att Kongl. Stora teatern, som när den uppfördes ansågs för en af de vackraste och ändamålsenligaste i Europa, dock efter nutidens fordringar lemna mycket öfrigt att önska i afseende å utrymme och bekvämlighet. Denna brist, i hög grad menlig för åskådarna i salongen, medför oöfvervinnerliga svårigheter för arbetena på sjelfva scenen. Teatervindens otillräckliga dimensioner förhindra dekorationsfondernas upphissande till hela deras höjd. I stället för att dessa således, på sätt nyare teaterbyggnader medgifva, taga högst ringa utrymme, måste de å Kongl. teatern vid upphissandet vikas, hvarigenom icke allenast en eljes onödig slitning af sjelfva materiet uppkommer, utan det i öfrigt ringa utrymmet så starkt anlitas, att dekorationer i allmänhet endast för en enda större opera kunna samtidigt å teatervinden ofvan scenen inrymmas. En naturlig följd häraf är, att sedan en opera gifvits dekorationerna till densamma måste nedtagas och i sina förvaringsrum insättas samt deremot andra, som skola vid nästa representation begagnas, i stället framföras och inriktas, för att i sin ordning i magasinerna tillbakaföras. Detta arbete måste, till undvikande, så mycket som möjligt, af det olämpliga och kostsamma arbetet om nätterna, verkställas under loppet af dagen. Men utom för detta omflyttningsarbete måste tid äfven afsättas för framförande och profning dels af gamla dekorationer, som kunna ifrågakomma att med eller utan ändring begagnas vid uppsättande af nya piecer, och dels af nya dekorationer, som för samma ändamål blifvit förfärdigade. Dessa samtliga arbeten å scenen kunna vara så angelägna och taga så stor tid i anspråk, att generalrepetitioner och andra repetitioner, som kräva vissa bestämda dekorativa anordningar, ganska ofta få uppskjutas för att på lämpliga mellantider verkställas.

Då nu ifrågasättes, att jemväl den dramatiska afdelningens personal skall med den lyriska sammanföras för att gemensamt med den arbeta på samma scen, torde Eders Kongl. Maj:t icke ogunstigt upptaga, om Direktionen, som dagligen har att bekämpa svårigheter med arbetets ordnande under nu rådande förhållanden, skulle stanna villrådlig framför lösningen af den uppgift, som sålunda blifvit Direktionen förelagd, så mycket mera, som den ifrågasatta anordningen, äfven om densamma kan genomföras, icke låter sig verkställa utan nedläggande på teaterbyggnaden af betydliga kostnader och årlig minskning i de Kongl. teatrarne hittills varande inkomster, utan motsvarande besparing i utgifterna.

Vid en sammanslagning af de båda scenerna måste en stor del af Dramatiska teaterns dekorationer och samtliga dess attributer medfölja till Stora teatern för att derstädes vid talpiecers uppförande begagnas. Här af uppkommer behof af ökad utrymme för dekorationer och attributer, men sådant utrymme finnes icke vid Stora teatern. Dess dekorationsmagasin såväl inom sjelfva huset, som de på skilda ställen i staden förhyrda, äro öfverfyllda. Ett ytterligare magasin måste derföre antiigen i sammanhang med sjelfva teaterhuset tillbyggas, med fortsättning af södra fasaden åt strömmen, hvilket, ehuru beredande den största bekvämligheten, dock torde blifva med allt för stor kostnad förknippadt, eller ock på annan del af teaterns tomt uppföras, emedan en ständig transport af dagligen behöflig materiel till och från förvaringsrum utom teaterhuset icke utan förderflig tidsutdrägt, stor slitning och betydliga utgifter låter sig verkställa. En särskild magasinsbyggnad af corrugerad plåt på Stora teaterns tomt, der för närvarande en trädplantering finnes med ett provisoriskt, efter eldsvådan den 10 Oktober 1881 uppfördt, skjul för inrymmande af dekorationer, skulle enligt inhemtade upplysningar komma att kosta omkring 30,000 kronor. Hvad attributerna angår, kan utrymme för dem beredas genom att med nuvarande attributrummet å Stora teatern förena den en trappa högre upp ofvan detsamma belägna s. k. korsalen, der körens sångöfningar hittills utförts. Denna förening skulle ske genom att i korsalens golf och attributrummets tak upptaga en öppning, genom hvilken medelst anbringad hissapparat skulle uppföras de attributer och mindre möbler, för hvilka utrymme i nuvarande attributmagasinet komme att saknas; och har Kongl. Öfverintendentsembetet, efter verkställd besigtning, förklarar hinder icke möta för upptagande af slik öppning, dock utan att Direktionen nu är i tillfälle meddela upplysning rörande den med sådan anordning och korsalens nödiga inredning för ändamålet förenade kostnad. Genom verkställande af denna förändring kan nödortfigt utrymme för attribut-förrådet beredas. För körens sångöfningar äfvensom för repetitionsrum för dramatiska afdelningens personal vid de öfningar, för hvilka sjelfva scenområdet icke behöfde tagas i anspråk eller kunde göras tillgängligt, för inredning af erforderliga klädloger och förvarande af en del af kostymförrådet finnas icke inom teaterhuset att tillgå andra lokaler, än de, som kunna inredas i den Direktören för de Kongl. teatrarne på lön anslagna boställsvåning. För att blifva fullt ändamålsenlig borde denna våning, genom upptagande af en särskild trappa från scenområdet, sättas med detsamma i omedelbar förbindelse; men enär sådant, enligt inhemtad upplysning, icke utan svårighet och stor kostnad låter sig göra, och i alla fall utrymme icke finnes för anbringande af så rymlig kommunikationsled, som emellan husets olika våningar redan finnes medelst den från Strömgatan ledande yttre trappuppgång, skulle denna sednare, ehuru medförande en omväg, kunna för ändamålet begagnas. Dock erfordras för lämpligt användande af nämnde våning dels anbringande af värm-apparat i trappan, dels erforderlig ändring i våningens inredning, dels inledning af vatten för eldsläckningsbehof och dels nödig förändring i den redan befintliga gasledningen, utan att på förhand och innan klar insigt vunnits rörande

de särskilda rummens lämpligaste användning är möjligt bestämma den kostnad, hvartill inredningen och öfriga anordningar kunna uppgå.

Af hvad sålunda blifvit i underdånighet anfördt torde Eders Kongl. Maj:ts Nådigtst finna, att för beredande af nödigt utrymme vid Stora teatern i och för möjliggörande af de båda scenernas sammanslagning erfordras

- dels* uppbyggande af ett nytt dekorationsmagasin;
- dels* utvidgande af attributrummet genom detsamma's förening med den ofvanför belägna korsalen; och
- dels* användande af Direktörens boställsvåning och verkställe af erforderlig förändring i densamma's inredning.

Direktionen öfvergår nu till undersökning om och i hvad mån Dramatiska teaterns indragning kan i öfrigt medföra någon ekonomisk fördel för teaterinstitutionen eller icke.

De utgifter, som för närvarande utgå för nämnda teater, af beskaffenhet att böra i denna fråga beräknas såsom antingen försvinnande eller efter teaternes förening kvarstående, äro:

Löner:

till	Intendenten för scenen	kr.	3 000		
”	Regissören	”	1 000	jemte	boställe
”	Attributförvaltaren	”	600		
”	Sufflören	”	1 800		
”	Verkmästaren	”	1 800	d:o	d:o
”	Gasmästaren	”	1 000	d:o	d:o
”	Garderobiären	”	750	d:o	d:o
”	Biljettförsäljerskan	”	600		
”	Ordonnansen	”	600		
”	Portvakten	”	550	d:o	d:o
”	Gårdskarlen	”	550		
”	En eldare	”	980		
”	Nattvakter	”	1 200		
”	Salongstäderskan	”	360	d:o	d:o
”	Fyra ordinarie machinister	”	4 300		
”	Vaktmästare	”	1 150		
”	Perukmakaren	”	1 000	och	
			<u>21 240</u>	Transport	kr.

Afgifter:

	Transport	kr.	21 240	
för	orkester	„	12 000	
till	Åtta extra arbetare vid machineriet	„	1 760	
„	Fyra extra arbetare vid belysningen	„	1 856	
„	Fyra extra arbetare vid attributmagasinet	„	1 400	
„	Brandsoldater	„	500	
för	Gas	„	9 350	
„	Vatten	„	110	
„	Ved och cokes	„	1 769	49 985.

Af dessa utgifter försvinna helt och hållet:

Lönerne

till	Regissören	kr.	1 000	
„	Attributförvaltaren	„	600	
„	Gasmästaren	„	1 000	
„	Garderobiären	„	750	
„	Biljettförsäljerskan	„	600	
„	Ordonnansen	„	600	
„	Portvakten	„	550	
„	Gårdskarlen	„	550	
„	Eldaren	„	980	
„	Nattvaktarne	„	1 200	
„	Vaktmästarne	„	1 150	och

Afgifterne

för	Åtta extra arbetare vid machineriet	„	1 760	
„	Vatten	„	110	
„	Ved och cokes	„	1 769	12 619.

Hvad öfriga utgifter beträffar, eller dem, som utgöras af lön till

Intendenten för scenen,
Sufflören,
Verkmästaren,

Fyra ordinarie machinarbetare,
Salongstäderskan och
Perukmakaren;
samt afgifter till
Orkestern,
Fyra extra arbetare vid belysningen,
Fyra extra arbetare vid attributmagasinet och
Brandsoldaterne; äfvensom för
Gas;

anhåller Direktionen att få för hvarje af dessa utgifter särskildt ingå i förklaring hvarföre desamma antagligen alldeles icke eller blott till någon del kunna besparas.

Intendenten för Scenen.

Att vid Kongl. teatern anställa en person, som omedelbart under Direktören skulle leda all den artistiska verksamheten, komme att medföra ett högt tillägg till staten: ty utom särskilde under honom för de olika scenerna sorterande underregiströrer kunde verkets gång ej uppehållas, då samtidigt i skilda lokaler öfningar å lyriska och dramatiska stycken måste vid teatrnarnes sammanslagning ega rum. Dessutom torde vara högst svårt, om icke omöjligt, att i närvarande tid finna en person med förmåga att sköta de båda scenerna på samma gång; i följd hvaraf det säkerligen blir lämpligast och minst kostsamt att liksom nu hafva en intendent för den lyriska och en för den dramatiska scenen anställd.

Intendentens lön kan derföre icke besparas.

Sufflören.

Som repetitioner samtidigt måste förekomma på de båda sceniska afdelningarne kan icke teatrnarnes sammanslagning föranleda nedsättning i nu befintliga antalet sufförer; hvarföre lönen för Dramatiska teaterns sufför icke kan besparas.

Verkmästaren och fyra machinarbetare.

För möjligheten att å Stora teatern kunna spela alla dagar i veckan torde mer eller mindre ofta sig förete behof af nattarbete, för åstadkommande hvaraf erfordras någon förstärkning af det der förut varande arbetsmanskap, helst ännu större ombyte och transport af dekorationer komma att ega rum, då efter teatrnarnes sammanslagning dramatiska pjäser ständigt komma att med lyriska omvexla; och

som icke lärer kunna ifrågasättas, att Verkmästaren vid Stora teatern skulle kunna ensam leda arbetet alla dagar under veckans lopp och äfven nattetid, då så påkallas, så mycket mindre, som Verkmästaren, utom anordnande och öfvervakande af sjelfva arbetet med dekorationerna, har att föra räkenskaper öfver arbetspersonalen och densamma aflöning, anser Direktionen att Verkmästaren vid Dramatiska teatern bör som biträdande Verkmästare vid Stora teatern anställas, och två af de fyra ordinarie machinisterne, såsom vana att uppställa Dramatiska teaterns dekorationer, jemte honom till Stora teatern förflyttas. Lönen till Verkmästaren kan således icke besparas, men väl till två af machinisterne med kr. 2,150.

Salongstäderskan.

Med afseende å tillökningen i arbetslokalerna å Stora teatern måste en städerska der utöfver de nu befintliga anställas; hvarföre aflöningen till Salongstäderskan vid Dramatiska teatern icke kan besparas.

Perukmakaren.

Dennes aflöning vid Dramatiska teatern, utgörande 1,000 kronor om året, kan icke helt och hållet besparas, emedan den ökade tjänstgöringen vid Stora teatern föranleder tillökning i hans aflöning derstädes. Men halfva lönen utföres såsom besparing med kr. 500.

Orkestern.

Då medlemmarne af Kongl. Hofkapellet måste, utom tjänstgöring i operan, indelas till utförande af mellanaktsmusik vid de dramatiska föreställningarne å Stora teatern, kommer den deraf härflytande tillökningen i arbetet att antagligen medföra icke allenast höjning i deras redan nu, i synnerhet inom de lägre graderna, ytterst knappa aflöning, utan äfven förstärkning af personalen, åtminstone hvad stråkvartetten angår. Härförutom blefve för Direktionen måhända nödvändigt att anställa en anförare för orkestern, hvilken, i likhet med hvad numera är fallet med Dramatiska teaterns orkesteranförare, skulle ega skyldighet att dels anskaffa och för lämpligt antal instrumenter arrangera de modernare musikalster, som egna sig att utfylla mellanakterna, och dels ansvara för utförandet af all musik å scenen vid de dramatiska föreställningarne. Teatern eger visserligen till sitt förfogande musikkompositioner, arrangerade för mindre orkester; men dessa äro så gammalmodiga och så ofta hörda, att behovet af modernare musik för entreakter gör sig kännbart gällande.

Som emellertid konsertmästarne äro enligt kontrakt skyldige att anförä orkestern vid de dramatiska föreställningar, som hittills förekommit, torde lämpligast nu ifrågasatta åliggande rörande arrangerande af lämpliga musikkompositioner kunna af någöndera af dem genom särskildt aftal och emot skäligh ersättning öfvertagas.

Vid dessa förhållanden finner Direktionen sig för närvarande och innan sig visat, hvartill den ofvan antyddä förstärkning i personal och lönevillkor kommer att uppgå, sakna grund för bedömande, huruvida någon del af nu utgående kostnaden för orkestern å Dramatiska teatern må kunna besparas eller ej.

Fyra extra arbetare vid belysningen.

Förflyttning af samtliche dessa arbetare till Stora teatern behöfves icke; men Brandmästaren, hvilkens arbete betydligt kommer att ökas genom den dagliga verksamheten å Stora teatern, måste dervid kunna påräkna ett biträde utöfver den personal, som för närvarande ombesörjer belysningen derstädes. Aflöningen för ett sådant biträde skulle komma att uppgå till 900 kronor om året; och om detta belopp drages från utgiften, 1,856 kronor, till de extra arbetarne vid belysningen å Dramatiska teatern, uppkommer en besparing af kr. 956.

Fyra extra arbetare vid attributmagasinet.

Med afscende å det ökade arbetet vid attributförrådet, som vid Stora teatern skulle uppkomma, och vid betraktande tillika att detta arbete icke obetydligt förtynges derigenom, att attributerna, medelst begagnande af ofvanomförmälda hiss-inrättning, måste till och från förvaringsrummet förflyttas, anser Direktionen samtliche ifrågavarande arbetare böra till Stora teatern öfvergå; hvarföre aflöningen till dem icke kan besparas.

Brandsoldaterne.

Afgiften till desse är här ofvan beräknad efter det förhöjda pris, hyarmed densamma beräknas komma att hädanefter utgöras, eller 500 kronor. Detta belopp kommer vid en indragning af Dramatiska teatern visserligen icke att utgå; men som genom tillökning i antalet representationer å Stora teatern afgiften till brandsoldaterne derstädes måste ökas med 315 kronor, kan besparingen för brandsoldaternes upphörda tjenstgöring vid Dramatiska teatern icke beräknas högre än till kr. 185.

Gas.

Om, såsom ofvan antagits, nattarbete på Kongl. Stora teatern förekommer, erfordras för detsammas utförande en icke obetydlig gasförbrukning, i synnerhet som antagligen en eller annan af de gasöddande takramperna dervid behöfva tändas.

Erfarenheten sedan 1881 års höst, då för restaurering af brandskadade dekorationer icke fanns annan plats att tillgå, än Stora teaterns scen om nätterna, sedan dagens arbeten voro afslutade, visade att gasförbrämningen nattetid uppgick till flera tusen kronor i månaden. Då härjemte i betraktande toges det ökade antal representationer och repetitioner å Stora teatern, som i händelse af scenernas sammanslagning skulle ifrågakomma, samt den högst betydliga gasåtgång, som det utvidgade attributmagasinet samt blifvande nya öfnings- och förvaringsrummen i Direktörens boställsvåning komme att taga i anspråk, kan Direktionen icke såsom besparing i gasförbrukningen beräkna ens någon del af den kostnad, hvartill afgiften för gas å Dramatiska teatern uppgår, utan torde snarare böra befaras, att den tillökning i sådan förbrukning, som måste å Stora teatern uppkomma, öfverstiger gasåtgången å Dramatiska teatern.

Besparingen, så vidt den nu kan beräknas, inskränker sig derföre till kr. 16,410.

Denna besparing minskas dock med förlusten i inkomst dels af hyror i Dramatiska teaterhuset kr. 4,600 och dels af Eders Kongl. Maj:ts abonnementsavgift för platser å samma teater „ 7,385. 11,985 hvarigenom besparingen visar sig uppgå till endast kr. 4,425

vilken behållning ytterligare minskas med tillökningen i utgift ej mindre för extra belysning af ljus i korridorerna vid Stora teatern, hvilken utgift vid representationerna derstädes förhåller sig till enahanda utgift vid Dramatiska teatern som 100 till 40, utan ock med kostnaden för uppvärmning af Direktörens boställsvåning, vid hvilket förhållande antagas kan, att besparingen blir högst ringa, om ens någon.

I afseende å möjlig inskränkning i antalet af Kongl. teaterns

Personal

så är, beträffande den *dramatiska* afdelningen, antalet kvinnliga artister för stort relativt till de manliga, eller, rättare sagdt, antalet manliga artister är för litet relativt till de kvinnliga. Rättast torde emellertid vara att utjemna detta missförhållande genom någon minskning i de kvinnliga artisternas antal. Den ringa besparing, som derigenom uppkommer, kan likväl icke till siffran sänka de kvinnliga artisternas aflöningsstat, enär en tillökning förestår i lönevilkor för, bland andra, dem hvilka, efter uttjenande af den tid de enligt elevkontrakt varit skyldiga att arbeta för en ringa aflöning, förvärfvat sig vana och skicklighet på scenen och åt hvilka derföre måste tillförsäkras bättre vilkor, om de fortfarande skola kunna vid Kongl. teatern fästas.

Hvad den manliga personalen angår tilltror Direktionen sig icke att göra någon minskning i densamma, för att sedan låta denna personal fyllas af lyriska scenens artister, enär den hittills nästan uteslutande i musikverk använda delen af

teaterpersonalen icke kan i en dramatisk piece billiga de fordringar på ett godt och naturtroget utförande af talrölen, hvarpå såväl publik som kritik och författare kunna hysa berättigade anspråk, om äfven afseende ej fästes vid det väl icke i förra tider, men nu mera till fullo insedda förhållande, att sångröster äro alltför dyrbara för att icke behöfva sparas till uppgifter inom det rent lyriska området. Undantag från denna regel måste dock redan under nuvarande förhållanden göras, hvilket utgör ett ytterligare stöd för åsigten att den manliga personalen vid den dramatiska afdelningen ingalunda är för stor.

Antalet af den *lyriska* scenens artister är obestriddigen större, än nödvändigheten kräfver. En utgallring bland dem torde derföre kunna ske, dock med den varsamhet, som bör iakttagas vid en gammal, af staten doterad konstanstalt, hvars traditioner böra bibehållas, och med det undseende, som billigtvis kan fordras för artister, de der egnat hela sitt konstnärslif åt Kongl. teatern och i dess tjänst nedlagt sina krafter. En alltför stor minskning i sångpersonalens antal, om ock visande en motsvarande minskning i utgiftsstaten, är dock icke med iakttagande af Kongl. teaterinstitutionens fördel förenlig. Den Kongl. Svenska teatern har icke samma förmån, som de större teatrarne i utlandet, att ihändelse af förfall för den ena eller andra artisten genast kunna från annat håll, möjligen från närmaste stad, påräkna ersättning i en annan artist, redan färdig att utföra sitt parti på samma språk, och utan att någon särskild tid för öfning behöfver tagas i anspråk. Här deremot måste hvarje subjett, som af sjukdom eller annat förfall hindras från tjänstgöring ersättas af annan person inom teatern, hvilken omständighet alltid kräfver, i mån som möjlig är, viktigare rôlers besättning af flera, än en person. Om också tyckas kan, att för sådana fall, der de möjligen blott sällan inträffa, det är för dyrbart att hålla särskilda sångarkrafter i reserv, så behöfver till bemötande deraf endast invändas, att om ock lönen för en lyrisk artist alltid måste sättas temligen hög, den dock icke öfverstiger den förlust, som kan tillskyndas, teatern genom tvungen inställning af blott två eller tre representationer. Vid beräkning af den minskning i utgift, som uppkommer genom besparing af de artisters löner, som kunna indragas, måste emellertid i betraktande tagas, att en redan länge nödig befunnen förstärkning inom tenorfacket samt anställande på stat af en framstående sångerska med all säkerhet kommer att öka den lyriska scenens aflöningsstat mera, än ofvan antydda besparing deruti beredt lindring; och med detta förhållande för ögonen kan icke Direktionen framlägga något förslag, som går ut på nedsättning af staten för den lyriska afdelningen.

Sedan Direktionen med det ofvan anförda sökt visa, att i personalstaten ingen besparing kan antagas uppkomma, på samma gång som ovisst är om och i hvad mån indragning af Dramatiska teatern kan medföra någon nedsättning i utgifterna för gas och orkester, återstår att tillse, huru den blifvande recetten antagligen kommer att ställa sig i jemförelse med den, som för närvarande kan vid de båda teatrarne påräknas.

Erfarenheten på senare år har visat, att allmänheten talrikast är att påräkna vid de tillfällen, då stora operor med praktfull uppsättning gifvas; och med afseende å såväl derå, som den ganska stora lyriska repertoire, som Kongl. teatern numera eger, anser Direktionen icke skäl att sätta operaföreställningarne till färre, än tre i veckan, så mycket mindre som nödvändigt blir, att vid dramatiska föreställningar å Stora teatern nedsätta prisen å platserna i salongen icke obetydligt under dem, som för närvarande äro derstädes gällande, då i betraktande tages att allmänheten i många år varit van att för beskådande af föreställningarne å Dramatiska teatern erlagga betydligt lägre afgift.

Å Stora teatern gifvas för närvarande 180 representationer med en beräknad medelrecett af 1 400 kr.	kr. 252 000
Å Dramatiska teatern gifvas 220 representationer med beräknad medelrecett af 700 kr.	„ 154 000
	Summa kr. 406 000

Häriifrån afräknas dagkostnaden

Å Stora teatern för 180 representationer å 240 kr. . .	kr. 43 200
Å Dramatiska teatern för 220 representationer å 115 kr. „	25 300
då såsom behållning återstår	kr. 337 500
	68 500

Vid en sammanslagning af de båda scenerna antages såsom en möjlighet att öka antalet representationer till högst 250, efter beräkning för veckan af 3 lyriska och 4 dramatiska föreställningar, eller 110 lyriska och 140 dramatiska. Efter nedsättning af biljettprisen vid de dramatiska föreställningarne vågar Direktionen icke beräkna medelrecetten för desamma högre än till 1 000 kronor. Beräkningen ställer sig då sålunda:

för 110 lyriska representationer å 1 400 kr.	kr. 154 000
„ 140 dramatiska d:o å 1 000 „	„ 140 000
	Summa kr. 294 000

Häriifrån afräknas dagkostnaden

för 110 representationer å 240 kr.	kr. 26 400
„ 140 d:o å 200 „	„ 28 000
då såsom behållning återstår	kr. 239 600
	54 400

eller 97,900 kronor mindre, än om verksamheten fortfarande bedrefves vid båda teatrarne. Härtill kommer dels den ersättning, som torde böra tillerkännas Direktionen för den i anspråk tagna boställsvåningen med för densamma afsedda ved och

dels kostnaden, en gång för alla, för de förändringar och tillbyggnader vid Stora teatern, som här ofvan blifvit antydda. Den sålunda uppkomma förlusten ökas naturligtvis med beloppet af den dagliga recetten för hvarje representation, som understiger det beräknade högsta möjliga af sju i veckan; och enär antagligt är, att icke, så sällan komma att sig förete omständigheter, som omöjliggöra en daglig verksamhet, anser Direktionen den blifvande förlusten genom Dramatiska teaterns indragning kunna uppskattas till minst 110,000 kronor, hvarmed det årliga statsanslaget i sådant fall behöfde ökas utöfver det belopp, som eljes vore nödvändigt och hvarom här nedan vidare förmåles.

Att det ej är i konstens intresse och från estetisk synpunkt betraktadt som indragning af den Dramatiska teatern kan ifrågasättas vägar Direktionen antaga; och då en sådan åtgärd, enligt den utredning, Direktionen här ofvan sökt åstadkomma, icke heller i ekonomiskt hänseende skulle blifva för den Kongl. teaterinstitutionen fördelaktig, utan deremot kräfva stora uppoffringar utan motsvarande fördelar, täcktes Eders Kongl. Maj:t finna Direktionen icke kunna annat än på det lifligaste afstyrka, att någon förändring i de Kongl. teaternes verksamhet och förhållande sins emellan må af Eders Kongl. Maj:t i Näder ifrågasättas. Hvarje tillbakaskridande i denna verksamhet kan icke hafva annat än olycksbringande följder. Det är ofta erinradt och kan ej nog framhållas, huru viktiga Kongl. teaterinstitutionens uppgift och betydelse äro: att odla allmänhetens smak och konstsinne, att uppmuntra den inhemska vitterheten och således äfven bidraga till Svenska språkets vård; och för så höga ändamål torde man med tillförsigt kunna hoppas, att det mäktiga beskydd, som hittills af Sveriges konung och folk lemnats denna institution, för framtiden i icke mindre mån må komma densamma till del.

Att besvara den ofta förekommande frågan om det belopp, som i statsanslag behöfves för betryggande af de Kongl. teaternes ändamålsenliga drift, är i hög grad vanskligt, då teaternes hufvudsakliga inkomster äro beroende på det intresse, som allmänheten hyser för teatern och de omständigheter, som medgifva eller förbjuda samma allmänhet att deråt egna sitt deltagande och sina tillgångar. Redan det förhållande att de Kongl. teaternes årliga inkomst af försålda entrébiljetter kunna differera på ett belopp af 180,000 kronor, på sätt sig visar vid en jämförelse emellan två skilda spelår, ådagalägger till fullo svårigheten att till siffran beräkna anslagsbehöfvat, så vida icke beräkningen får sträcka sig till en längre tidsföljd och medeltalet af flera års utgifter läggas till grund för kalkylen. Af det sätt, som i afscende å de Kongl. teatern förfäres, eller att deras stat uppgöres och deras anslag bestämmes blott för ett år i sender, uppstå flera obehagliga följder. För det första blir derigenom utgiftsstaten högre, än den borde blifva, derigenom att sedan alla kontrakt blifvit, i ovisshet om teaterns kommande öde, årligen uppsagda, suttjettarna, förnämligast de till kör- och orkesterstaterna hörande, måste vid de nya kontraktens uppgörande för hvarje gång köpas dyrare tillbaka. För det andra för-

gamas derigenom Direktionens verksamhet. Vore teatrarne tillvaro och fort-lång för någon längre tid betryggade kunde dels med temligen stor säkerhet kontrakten med artisterna i många fall ställas för teatrarne fördelaktigare om de finge uppgöras på längre tid, och dels noggrannare beräkningar göras och ändamålsenligare anstalter träffas i den högst viktiga frågan om uppsättande af större operor, hvilkas kostnader icke alltid kunna betäckas af det löpande årets recettinkomster, utan kräva en längre tid för att blifva ersatta. Då emellertid kostnaden måste göras och spelårets ekonomiska resultat sedan läggas till grund för bedömande af frågan huruvida Kongl. teatern "burit sig eller icke", blir följden en åter upprepad klagan öfver att "å nyo visat sig brist vid teatern", som åter för- anleder till betänklighet, huruvida med Statens öfriga uppgifter kan vara förenligt att omhägna en institution, som ständigt kräver nya och förökade uppförfingar. Det förhåller sig med teatern, som med den enskilde, hvilken arbetar under inflytelsen af ekonomiskt betryck, att den hjälp och det bistånd, som honom lemnas, måste vara tillräckligt, om icke betrycket oupphörligen skall ökas; och en ytterligare jemförelse ligger nära till hands emellan teatern och en industriidkare, hvilken i ovisshet om hans rörelse skall efter arbetsårets slut fortlefva eller icke, förhindras att ställa sin tillverkning och träffa aftal om inköp af förråd på fördelaktigare vilkor, än den måste underkasta sig, som, så att säga, lever för dagen. Att det understöd, som de Kongl. teatrarne fått åtnjuta, icke varit afpassadt efter behofvet, synes blott vid en blick på det förhållande, att sedan teatrarne under en följd af år ansetts behöfva och äfven fått åtnjuta ett årligt statsanslag af 75,000 kronor, hvilket visat sig icke alltid fylla deras behof, detta belopp, ehuru teatrarne aflöningsstat och utgifter af många skäl år från år ökats, likväl blifvit nedsatt med ett belopp af 15,000 kronor, genom hvilken åtgärd institutionens styrelse blifvit på förhand dömd att arbeta under abnorma förhållanden, som omöjlig kunnat leda till annat resultat, än den årliga brist, som icke af annat än ovanligt gynnsamma och oberäkneliga förhållanden kunnat förekommas.

De Kongl. teatrarne Direktion anser sig illa uppfylla sin pligt, om hon icke i denna för teatrarne framtid kritiska tidpunkt öppet uttalade sin åsigt om det enda möjliga och rätta sätt, hvarpå denna framtid skall kunna betryggas. Tillvaron af de Kongl. teatrarne har för allmänheten blifvit ett behof, som icke genom andra tillfälliga anstalter af samma slag kan tillräckligt fyllas. Denna allmänhet fordrar att å de Kongl. teatrarne scen få skåda prestationer jemförliga med dem, som de största och rikast doterade teatrar i utlandet ha att erbjuda; men de Kongl. teatrarne salonger äro föga rymliga och föga inbringande, deras statsanslag ringa i jemförelse med andra stora teatrar. De anspråk, som sålunda på de Kongl. teatrarne Direktion ställas, äro omöjliga att utan årlig skuldsättning uppfylla, så framt icke åt teatrarne beredas inkomster, de der i högre grad än de nuvarande kunna vara för uppgiftens lösning betryggande. Dertill fordras i första rummet garanti för längre

än årlig tillvaro och på förhand tillförsäkrad tillgång till erforderliga medel i händelse af behof. Denna sednare inskränkning synes väl stå i strid med det förut gifna kategoriska omdömet om det hittills utgående anslagets otillräcklighet; men erfarenheten gifver vid handen, att undantagsvis sådana inkomster kunna de Kongl. teatrarne tillflyta, som lemna ett tillfälligt öfverskott; och denna omständighet i för-
ening med de skäl, som Direktionen i öfrigt här ofvan anført, föranleder Direktionen att utan tvekan underdånigst inför Eders Kongl. Maj:t framlägga det förslag,

att hos Riksdagen måtte utverkas, utöfver nu utgående statsanslag, ett årligt kreditiv af 80,000 kronor, till användande i mån af sig företeende behof, med berättigande för Direktionen att uppgöra kontrakt och träffa andra för de Kongl. teatrarne drift nödiga aftal för en tid af minst fem år.

I sammanhang härmed torde det tillåtas Direktionen fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet derpå, att de Kongl. teatrarne kassa fortfarande betungas med utgifvande, bland annat, af årligt underhåll till 18 förut vid kör- och ballettstaterna anställda personer, hvilka i afvaktan på lediga pensionsrum i Kongl. teaterns pensionskassa tid efter annan förklarats berättigade att vid Kongl. teatern uppbära exspektans arvode med 300 kronor hvardera. Olämpligheten af att Kongl. teaterinstitutionen skall utom sina öfriga uppgifter äfven vara en pensionsanstalt, utan åtnjutande af afgifter, som kunna bilda en fond för sådant ändamål, ligger i öppen dag och torde icke behöfva af Direktionen vidare utvecklas.

Som innehållet af Statsrådets och Chefens för Kongl. Finans Departementet ofvan först omförmälda skrifvelse till Direktionen, hvilken skrifvelse påkallat ifrågasvarande underdåniga yttrande, innehåller några ord, som kunna innebära en möjlighet att de Kongl. teatrarne verksamhet hädanefter icke vidare skulle komma att för Statens räkning bedrifvas, anhåller Direktionen, under förutsättning att dermed skulle åsyftas teatrarne öfverlemnande åt den enskilda spekulationen, att få jemväl i denna fråga, ehuru densamma icke ligger inom området för detta betänkande, uttala sin mening.

Lika litet som det tillföre ansetts värdigt och ändamålsenligt, att vården om någon åt vetenskap eller konst egnad statsinstitution öfverlemnats åt enskild person, hvilken, enligt sakens natur, måste i första rummet hafva till uppgift att rikta sig sjelf, lika litet kan det under nu för handen varande förhållanden synas välbetänkt, ändamålsenligt eller värdigt att beträffande teaterinstitutionen vidtaga en sådan åtgärd. Att den dramatiska konsten dervid skulle tillfogas den största skada, och frukten af ett hundraårigt sträfvande i bestämd riktning gå förlorad, torde vara stäldt utom allt tvifvel och således icke heller påkalla någon vidare utredning. Men

från ekonomisk synpunkt anser Direktionen sig höra framhålla åtskilliga betänkligheter. Äfven om den blifvande entreprenören eller direktören fortfarande komme i åtnjutande af de Kongl. teatrarne nuvarande anslag såväl från Eders Kongl. Maj:t som från Riksdagen, skall hans ekonomiska ställning ytterst bero af deltagandet från allmänhetens sida; och då hans hufvudsyfte, af lätt insedda skäl, måste blifva att bereda sig sjelf största möjliga vinst af företaget, följer deraf att han dels måste konkurrera med öfriga teatrarne om uppsättande af en repertoire, som skulle ockra på allmänhetens mer eller mindre sunda smak och tycke för stunden, dels icke har något intresse att vårda, och ännu mindre att vidmagthålla och föröka, Kongl. teatrarne statsverket nu mera tillhöriga materiel, hvilken representerar ett högst betydligt penningvärd. Ju större entreprenörens vinst blifver, desto större förlust kommer det derföre att successive uppstå för statsverket; och när entreprenaden är slut, kan den sannolikt icke af ny entreprenör öfvertagas, utan att ny materiel af statsverket bekostas och förthy en större summa på en gång erfordras, än hvad som nu är af behovet påkalladt, för att genom ett för verkets ändamålsenliga bedrivande lemnadt kreditiv betrygga dess tillvaro och beskydda dess dyrbara statsegendom.

En icke mindre vigtig omständighet företer sig beträffande de Kongl. teatrarne talrika personal, som ansett sig kunna, med fullt förtroende till den Kongl. Statsinstitutionens stabilitet, egna sitt lif och sina bästa krafter åt densamma och åt största delen af hvilken pensioner tillförsäkrats ur kassor, till hvilka den sjelf under långa år bidragit. Skulle nu sujetterna genom de Kongl. teatrarne öfverlemnande åt enskild entreprenör skiljas från sin anställning vid Kongl. teatern, måhända utan möjlighet att annorlunda än delvis å nyo få engagement vid verket eller vid annan konstanstalt af samma slag finna sin utkomst, skulle de äfven komma att gå miste om större eller mindre del af de dem tillförsäkrade pensioner, såvida icke statsverket lemnade stora, med hvarje år ökade, bidrag till vederbörande pensionskassor, hvilka eljes ej utan årsbidragen från sujetterna skulle kunna fullgöra sina åligganden. Här-förutom blefve säkerligen nödvändigt för statsverket att betala tjenstemän, pensionskassaföreståndare och förvaltare af den alltmera försvinnande materielen; och den slutliga följden för framtiden, i händelse entreprenad komme till stånd, blefve att när statsmagterna, förr eller sednare, men säkerligen någon gång insåge nödvändigheten att åter upprätta nationalteatern, det endast återstode att börja från början så väl i konstnärligt som finansielt afseende. Direktionen finner sig så mycket mindre böra än ytterligare förlänga detta betänkande genom att ingå i bemötande af en möjlig invändning om exemplet från Frankrike, der entreprenad af nationalteatrar kan ega rum, utan att några menliga följder deraf försports, som de förhållanden, hvilka i Paris möjliggjort och föranlett sådana entreprenader, äro för vidt skilda från våra, för att någon jemförelse rimligen skall kunna i omförmälda hänseende ifrågakomma.

De Kongl. teatrarnes Direktion, som räknar såsom sin största heder att hafva fått leda teatrarnes arbeten vid den ärofulla tidpunkt, då den Kongl. Svenska teaterinstitutionen firade sin hundraåriga tillvaro, anhåller få avsluta detta underdåniga betänkande med att uttala sitt djupa beklagande om denna fest skulle genast efterföljas af den åldriga och värdiga institutionens prisgifvande åt den enskilda spekulationen.

Underdånigst

HENR. WESTIN.

e. f.

Alfred Grandinson.

Stockholm den 11 Januari 1883.